

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

ADATVÉDELMI JOG A MUNKAERŐPIACON

3. OLVASÓLECKE - AZ ADATVÉDELEM HAZAI SZABÁLYOZÁSA

dr. Lukács Adrienn

Olvasási idő: kb. 25 perc

Hazánk igen részletesen, több jogszabályban is rendelkezik a magánélet és a személyes adatok védelméről. Az olvasólecke áttekinti az alkotmányos védelem alapjait, valamint a legfontosabb jogszabályokat, melyek rendelkeznek ezen jogosságokról. Így szó lesz a Polgári Törvénykönyvről, a magánélet védelméről szóló törvényről, hazánk adatvédelmi törvényéről. Emellett pedig az egyes területeken felmerülő, szektoriális szabályozások is említésre kerülnek, különös tekintettel a Munka Törvénykönyvére.

ALKOTMÁNYOS VÉDELEM

Az **Alaptörvény** I. cikke kimondja, hogy „AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődrendű kötelezettsége.” A magánélethez való jog, valamint a személyes adatok védelméhez való jog alapvető emberi jog, amelynek védelméről az Alaptörvény szintén tartalmaz rendelkezéseket, kimondva a VI. cikkben, hogy:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy **magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását** és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

valamint:

„Mindenkinek joga van **személyes adatai védelméhez**, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”

Az **Alkotmánybíróság** több határozatában is foglalkozott a kérdéssel. Az adatvédelem hazai történetében kulcsfontosságú a **15/1991. (IV. 13.) határozat**, mely kimondta, hogy a személyes adatok védelméhez való jogot információs önrendelkezési jogként értelmezi. A testület a **36/2005. (X. 5.) AB határozatban** kimondta, hogy „a magánszféra lényegi fogalmi eleme éppen az, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek.” A **32/2013. (XI. 22.) AB határozatban** a magánszférához való jogot és az annak az emberi méltósághoz való joghoz való viszonyát vizsgálta, immár az Alaptörvény rendelkezéseinek fényében, kimondva a magánszféra átfogó védelmét.

15/1991. (IV. 13.) AB HATÁROZAT

„Az Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való jognak eszerint az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad; mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát. Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvény korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, és akkor alkotmányos, ha megfelel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek. [...]

Az információs önrendelkezési jog gyakorlásának feltétele és egyben legfontosabb garanciája a célhozkötöttség. Ez azt jelenti, hogy személyes adatot feldolgozni csak pontosan meghatározott és jogszerű célra szabad. Az adatfeldolgozásnak minden szakaszában meg kell felelnie a bejelentett és

közhitelűen rögzített célnak. Az adatfeldolgozás célját úgy kell az érintettel közölni, hogy az megítélhesse az adatfeldolgozás hatását jogaira, és megalapozottan dönthessen az adat kiadásáról; továbbá, hogy a céltól eltérő felhasználás esetén élhessen jogaival. Ugyanezért az adatfeldolgozás céljának megváltozásáról is értesíteni kell az érintettet. Az érintett beleegyezése nélkül az új célú feldolgozás csak akkor jogszerű, ha azt meghatározott adatra és feldolgozóra nézve törvény kifejezetten megengedi. A célhoz kötöttségből következik, hogy a meghatározott cél nélküli „készletre”, előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtés és -tárolás alkotmányellenes.”

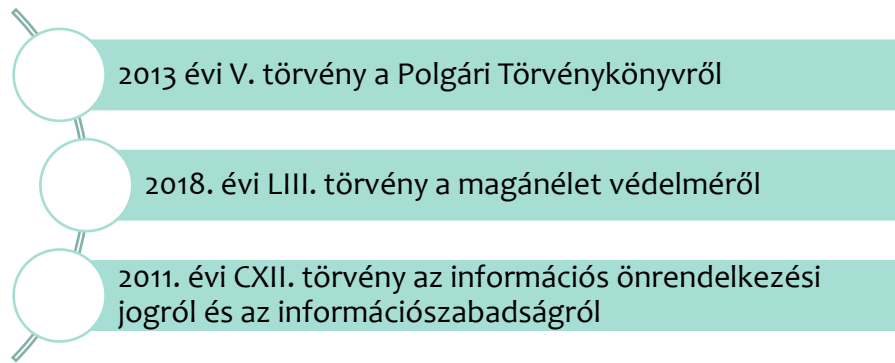
Az Alaptörvény további fontos rendelkezése a VI. cikk (4), miszerint a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését sarkalatos törvénnyel létrehozott, **független hatóság ellenőrzi**. Ezen hatóság a [Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság](#) (a továbbiakban: NAIH), mely egy autonóm államigazgatási szerv, feladata pedig feladata a személyes adatok védelméhez, valamint a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való jog érvényesülésének ellenőrzése és elősegítése, továbbá a személyes adatok Európai Unión belüli szabad áramlásának elősegítése.

ÉRDEKESSÉG

A független felügyeleti hatóság létrehozását az EU-s adatvédelmi irányelv írta elő először. A NAIH-ot megelőzően az [adatvédelmi biztos](#) látta el ezt a feladatot. Az adatvédelmi biztos intézménye azonban az Alaptörvény hatálybalépésével, 2012. január 1-jén megszűnt. Hatáskörét részben a NAIH gyakorolja. A változás kivitelezése kapcsán az [EU elmarasztalta Magyarországot](#), mivel a biztos megbízatását annak mandátuma lejártá előtt szüntette meg, így sérült a függetlenség követelménye.

TÖRVÉNYI VÉDELEM

A személyes adatok védelméről több jogszabály is tartalmaz rendelkezést. A továbbiakban bemutatott szabályok általános szabályok, melyek valamennyi szektorban felmerülő adatkezelésekre alkalmazandók. Különösen szükséges említést tenni az alábbi jogszabályokról:

A magánélethez való jog és a személyes adatok védelméhez való jog is a személyiségi jogok közé tartozik, amelyeket részletesen a **Polgári Törvénykönyv** szabályoz. A jelenleg hatályos Ptk. második könyvének harmadik része foglalkozik a személyiségi jogokkal, amelyeknek az ember tág értelemben vett magánszférájának biztosítása a célja.¹ A magánélethez való jog az általános személyiségi jog egyik megnyilvánulása,² a személyiségi jogok generálklauzulája.³ A Ptk. általánosságban mondja ki a személyiségi jogok védelmét, deklarálva, hogy „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét, így különösen a magán- és családi élet, az otthon, a másokkal való bármilyen módon, illetve eszközzel történő - kapcsolattartás és a jóhírnév tiszteletben tartásához való jogát szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja.” [Ptk. 2:42. § (1)] Ezt követően a Ptk. tartalmaz egy példálózó felsorolást a **nevesített személyiségi jogokról**, mely felsorolás kifejezetten tartalmazza a magánélet védelmét és a személyes adatok védelmét. [Ptk. 2:43. § b), e)]

Annak érdekében, hogy biztosítsa a magánélet hatékony védelmét, a törvényalkotó 2018 folyamán elfogadta a **2018. évi LIII. törvényt a magánélet védelméről**. A törvény meghatározza azokat az egész jogrendszert átható célokat és elveket, amelyek a magánélet védelmét biztosítják,⁴ valamint utal az egyes külön törvényekben már létező védelemre.⁵ A törvény indokolása kifejti, hogy a törvény garantálja, hogy a magánszféra védelmét szolgáló alapvető szabályok kizárólag törvényben kerüljenek megállapításra, valamint hogy a magánélethez való jogot érintő jogszabályokat az Alaptörvénnyel, valamint a magánélet védelméről szóló törvény rendelkezéseivel összhangban szükséges értelmezni, azzal, hogy a részletes szabályok külön törvényben találhatóak meg. A törvény értelmében a magánélet tiszteletben tartásához való jog célja különösen a névviseléshez való jog, a személyes adatok, a magántitok, a képmás és hangfelvétel, a becsület és a jó

¹ Vékás Lajos (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv – magyarázatokkal*. Complex, Budapest, 2013, 56. p.

² 8/1990. (IV. 23.) AB határozat

³ Sólyom László: *Polgárjog és polgári jog. Jogtudományi Közlöny*, 1984/12. 667. p.

⁴ 2018. évi LIII. törvény indokolása a magánélet védelméről

⁵ 2018. évi LIII. törvény a magánélet védelméről 6. §

hírnév védelme,⁶ megsértése pedig megnyilvánulhat különösen az egyén által a magánélettel kapcsolatban megőrizni kívánt személyes adattal, titokkal, képmással, hangfelvétellel való visszaélés formájában, vagy a becsület és a jó hírnév megsértéseként.⁷

ÉRDEKESSÉG

Az Infotv. elfogadását megelőzően az 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról (rövidítése: Avtv.) rendezte az adatvédelem kérdését, mely **hazánk első adatvédelmi törvénye** volt.

Magyarország hatályos adatvédelmi törvénye a **2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról** (a továbbiakban: Infotv.). Mivel a GDPR közvetlenül alkalmazandó a tagállamokban, ezért nincs arra lehetőség, hogy az Infotv. megismételje, vagy átültesse a GDPR rendelkezéseit. Emiatt jelentősen módosítani kellett az Infotv.-t – mely az EU-s adatvédelmi reformot megelőzően átfogóan, kódex jelleggel rendezte a személyes adatok védelmének kérdését. Ezeket a módosításokat a 2018. évi XXXVIII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvénynek az Európai Unió adatvédelmi reformjával összefüggő módosításáról, valamint más kapcsolódó törvények módosításáról eszközölte.

A GDPR-al tehát **jelentősen megváltozott az Infotv. szerepe**, így annak hatálya immár nem valamennyi adatkezelésre terjed ki. Főszabály szerint a GDPR-t kell alkalmazni az adatvédelem terén.⁸ Az Infotv. különösen az alábbi esetekben alkalmazandó:

- a **GDPR kiegészítéseként**, a GDPR felhatalmazása alapján. Például ide tartoznak a GDPR 88. cikke alapján a foglalkoztatás terén felmerülő adatkezelések, vagy a GDPR 9. cikk alapján a személyes adatok különleges kategóriáira vonatkozó szabályok,
- A GDPR rendelkezéseinek **végrehajtásaként**. Ide tartoznak hazánk adatvédelmi felügyeleti hatósága, a NAIH létrehozására, feladat- és hatáskörére vonatkozó szabályok, eljárásaira vonatkozó szabályok, függetlenségét garantáló rendelkezések.
- azokra az adatkezelésekre alkalmazandók, melyekre a **GDPR hatálya nem terjed ki**. Például, a GDPR felhatalmazza a tagállamokat arra, hogy szabályozzák a személyes adatokkal összefüggő jogok érvényesítése az érintett halálát követően. Emellett a GDPR nem rendelkezik a közérdekű adatokra vonatkozó szabályokról, így az

⁶ 2018. évi LIII. törvény a magánélet védelméről 8. § (1)

⁷ 2018. évi LIII. törvény a magánélet védelméről 8. § (2)

⁸ Péterfalvi Attila – Révész Balázs – Buzás Péter (szerk.): *Magyarázat a GDPR-ról*. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018, 42. p.

információszabadságra vonatkozó legfőbb rendelkezéseket továbbra is az Infotv. tartalmazza.

SZEKTORIÁLIS SZABÁLYOK

A fent ismertetett normákon túlmenően léteznek olyan még **szektoriális** törvények, amelyek az adatkezelésnek egy-egy konkrétan meghatározott, nagy számban előforduló területét szabályozzák. Ide tartozik többek között:

- a **munkahelyi adatvédelem**, melyet a Munka Törvénykönyve szabályoz,
- az **egészségügyi adatok** kezelése, melyet a 1997. évi XLVII. törvény az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szabályoz, valamint
- a különféle **rendészeti törvényekben** található szabályok (rendőrség, vám-és pénzügyőrség, nemzetbiztonság), valamint
- a **bűnügyi** nyomozati és büntetőjogi adatkezelések.

A szektoriális adatvédelmi kérdések körében fontos kiemelni a **NAIH**, és a NAIH megalapítását megelőzően létező **adatvédelmi biztos** intézményét. Ugyanis mindkét szerv jelentős szerepet tölt(ött) be a szektoriális adatkezelések terén: egyrészt a hozzájuk beérkezett kérelmekre adott válaszban, másrészt pedig a különböző ajánlásokban, állásfoglalásokban nyilatkoztak arról, hogy az egyes speciálisan felmerülő esetekre miként kell alkalmazni a törvényben található absztrakt adatvédelmi rendelkezéseket. A munkahelyi adatkezelésekre vonatkozó gyakorlat kimunkálásában is jelentős szerepet játszottak.

PÉLDA

Például ide tartozik a NAIH [tájékoztatója](#) a munkahelyi adatkezelések alapvető követelményeiről, a NAIH [határozata](#) a **Sziget Fesztiválon** folytatott adatkezelésekről, vagy éppen a NAIH [ajánlása](#) a drónok által folytatott adatkezelésekről.

AJÁNLOTT IRODALOM/FORRÁSOK

- Arany-Tóth, Mariann: A magánélet védelméhez való jog újraszabályozásának hatása a munkaviszonyban a magánélet védelméről szóló törvény alapján (2. rész). *Munkajog*, sz. 3 (2019), 27–34. pp.

- TASZ: *Mit jelent az adatvédelem?* Elérhető: <https://tasz.hu/mit-jelent-az-adatvedelem>
- Halász Bálint: *Az Infotv. változásai a GDPR-ra tekintettel történt módosítást követően.* Twobirds Ideas Hungary, 2018. Elérhető: <https://twobirdsideas.hu/infotv-valtozasai-gdpr/>

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mit mond ki az Alaptörvény a személyes adatok védelméről?
2. Milyen jogszabályok rendelkeznek hazánkban a személyes adatok védelméről?
3. Mi hazánk hatályos adatvédelmi törvénye? Hogyan viszonyul a GDPR-hoz? Milyen adatkezelésekre kell alkalmazni?
4. Melyik volt hazánk első adatvédelmi törvénye? Mi a rövidítése?
5. Mi a magyar adatvédelmi felügyeleti szerv?
6. Az adatvédelemnek milyen szektorális területei léteznek?

FELADATOK

1. Kik voltak hazánk adatvédelmi biztosai és NAIH elnökei?
2. Miről szólt az 15/1991. (IV. 13.) AB határozat? Mi állt az ügy háttérében? Mit mondott ki az AB?